

Book Reviews

Yordanova, Bilyana (2019). *Естетически предпочитания на личността [Aesthetic Preferences of Personality]*. Sofia, Bulgaria: Simolini 94 Press. 208 стр. ISBN 978-619-7265-55-2.

Иновативно изследване, посветено на естетическите предпочитания и индивидуалните особености на личността

An Innovative Research Devoted to Aesthetic Preferences and Individual Personality Features

Людмил Димитров Кръстев (Lyudmil Dimitrov Krastev)*^a

[a] Катедра Психология, Югозападен Университет „Неофит Рилски“, Благоевград, България (Department of Psychology, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria).

Резюме

Представен е отзив за книгата на Биляна Йорданова „Естетически предпочитания на личността“.

Ключови думи: Психология на личността, Психология на изкуството

Abstract

A review of Bilyana Yordanova's book “Aesthetic Preferences of Personality” is presented.

Keywords: personality psychology, art psychology

Psychological Thought, 2019, Vol. 12(2), 305–308, <https://doi.org/10.5964/psyct.v12i2.375>

Published (VoR): 2019-12-09.

*Corresponding author at: Department of Psychology, South-West University “Neofit Rilski”, 66 Ivan Michailov Street, 2700 Blagoevgrad, E-mail: iris@swu.bg

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License, CC BY 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Изследователите, занимаващи се с психология на изкуството, от дълго време се опитват да установят и разберат характеристиките и особеностите на естетическите предпочитания на личността. Особено важно е да се отговори на въпроса не само какво представляват, но и как се прогнозира личностните естетически предпочитания. Съвременните теории в психология на изкуството разглеждат в детайли някои аспекти на проблема (Berezhnaya, Postma, & van den Herik, 2007; Chijiwa, 2001, pp. 216-218; Reber, 2002; Yordanova, 2016, pp. 146-149), но почти всички, дори и най-популярните и атрактивните от тях, не успяват да дадат ясен отговор за личностните особености като индикатор на естетическия избор. Именно затова в този научен труд се поставя проблемът за новите подходи при изучаването на индивидуалните естетически предпочитания, които да отчитат теорията и практиката в контекста на личностните особености и естетическите възприятия.

В монографията „Естетически предпочитания на личността“, д-р Биляна Йорданова успешно защитава идеята, че съвременната психология трябва да използва познанието за естетическите предпочитания спрямо визуални стимули, защото личността отговаря на създадените продукти чрез отражение на развитието, способностите, интересите, тревогите и конфликтите, и предоставя информация за интензитета на емоционалните реакции, социалните умения, себепознанието, управлението на поведението, ориентацията и адаптацията към средата, тревожността, решаването на проблеми и равнището на самооценка (Yordanova, 2019).

Монографията е представена в следните основни части: теоретична обосновка и седем емпирични изследвания. Използваната литература обхваща множество източници, предимно от областта на психологията на личността и психология на изкуството.

Целта, задачите и хипотезите на изследването са конкретни и прецизирани, като основните хипотези се отнасят до предположенията, че личността, в контекста на пола, възрастта, образованието, професията, екстравертност - интровертност, емоционална стабилност - емоционална лабилност, оптимизъм - песимизъм, проявява определени естетически нагласи за цвят и до допускането, че личността, в контекста на пола, възрастта, образованието, професията, екстравертност – интровертност, оптимизъм – песимизъм, емоционална стабилност – емоционална лабилност проявява специфичен естетически избор за форма и симетрия. Изследваните участници са разделени в групи, което дава възможност да се проследи диференциацията във влиянието на стимулите, както и различията в индивидуален план.

Представен е комплексен инструментариум за изследване на личните предпочитания към цвят, форма и симетрия, като различните видове стимули са компютърно генерирани, а въпросниците за личностните характеристики са с доказани психометрични качества. Представеното изследване дава възможност да се проследи влиянието на контролирани стимули, като е използван конджойнт анализ за систематично диференциране на стимулите. Прилагането на конджойнт анализ за определяне на степента на важност на специфичните естетически измерения и техните разнообразни комбинации предоставя възможност на изследователите да конкретизират различното влияние на комбинациите от цветове или форми спрямо естетическите предпочитания.

От изследователска гледна точка внимание заслужават аргументацията и дизайна на изследването, обхватността на използвания инструментариум и неговата съгласуваност с поставените задачи и хипотези. Съвкупността от изследвани променливи и от установени статистически значими закономерности разкрива особеностите на естетическите предпочитания на личността. Може би най-същественният факт, който заслужава внимание в настоящата монография, е проучването на предпочитанията към различните видове стимули съобразно пола, възрастта, образованието, професията, дименсията „екстравертност - интровертност“, дименсията „емоционална стабилност - емоционална лабилност“, и дименсията „оптимизъм - песимизъм“.

Важен научен принос в тази монография е стремежът на Биляна Йорданова да обхване различните тенденции в проучването, като за целта извежда личностните характеристики, които трябва да бъдат отчете-

тени при естетическия избор и същевременно анализира различните стимули. Направеният теоретичен обзор служи като подходяща отправна точка за проведеното изследване, тъй като в него авторката е успяла да обхване различните аспекти както на личностните особености и индивидуални различия, така и на демографските фактори, които могат да имат позитивно или негативно влияние върху естетическите предпочитания.

Това ми дава основание аргументирано да твърдя, че са постигнати синхрон и последователност при постановката на проблема, дизайна на изследването, анализа и интерпретацията на резултатите и направените изводи и препоръки. В подкрепа на това бих искал да изтъкна, че в контекста на настоящето проучване определянето на естетическите преференции като един от нерешените научни проблеми задължава да се насочи вниманието на изследователите върху него. Това е критичен въпрос, тъй като индивидуалните особености на личността играят централна роля в този процес, което означава че естетическите предпочитания не трябва да се свеждат само до приятно визуално оформление или естетически качества, а да се постави акцент преди всичко върху личностните особености.

В заключение на всичко казано до тук, смятам, че монографията „Естетически предпочитания на личността”, с автор Биляна Йорданова притежава висока научна стойност и неоспорима оригиналност. Особено ценни са научните приноси и изводи, които могат да бъдат отнесени както в областта на съвременната психология на личността, така и в областта на модерната психология на изкуството.

Финансиране

Авторът не е получил финансиране, което да докладва.

Конфликт на интереси

Авторът декларира, че няма съществуващ конфликт на интереси.

Благодарности

Авторът не е получил подкрепа, която да докладва.

Литература

- Berezhnaya, I. E., Postma, E. O., & van den Herik, H. J. (2007). Computer analysis of Van Gogh's complementary colors. *Pattern Recognition Letters*, 28(6), 703-709. <https://doi.org/10.1016/j.patrec.2006.08.002>
- Chijiwa, H. (2001). *An outline of color science*. Tokyo, Japan: University of Tokyo Press.
- Reber, R. (2002). Reasons for the preference for symmetry. *Behavioral and Brain Sciences*, 25(3), 415-416. <https://doi.org/10.1017/S0140525X02350076>
- Йорданова, В. (2016). *Психология на естетическото преживяване* [Psychology of aesthetic experience]. Blagoevgrad, Bulgaria: SWU "Neofit Rilski" Press.
- Йорданова, В. (2019). *Естетически предпочитания на личността* [Aesthetic preferences of personality]. Sofia, Bulgaria: Simolini 94 Press.

About the Author

Lyudmil Dimitrov Krastev, DSc is a professor and head of Department of Psychology at SWU "Neofit Rilski". His scientific interests are in the field of Personality Psychology and Differential Psychology.